

Özgün Araştırma / Research Article

ÖĞRENCİ-SPORCULARIN ÇİFT KARIYER YETKİNLİK ALGILARININ AKADEMİK VE SPORTİF DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dilara KOÇAK¹ , Barış AĞAR¹ , Duygu KARADAĞ^{1*}

ÖZET

Araştırmanın amacı öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliğine sahip olma, önem ve ihtiyaç algılarını akademik ve sportif değişkenler çerçevesinde incelemektir. Araştırmaya, 300 kadın ($\bar{X}_{yaş} = 19.83 \pm 1.43$), 309 erkek ($\bar{X}_{yaş} = 20.01 \pm 1.41$) toplam 609 ($\bar{X}_{yaş} = 19.92 \pm 1.42$) öğrenci-sporcu katılmıştır. Katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu” ile “Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği” uygulanmıştır. Çift kariyer yetkinliklerinin üniversite türüne göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklemelerde t-test analizi sonuçlarına göre öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında çift kariyer yönetimi ile sosyal zekâ ve uyum alt boyutlarında, çift kariyer yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında ise çift kariyer yönetimi, duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyum alt boyutlarında anlamlı farklılık vardır. Çift kariyer yetkinliklerinin burs durumu değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçlarına göre öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarının tamamında, çift kariyer yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında ise çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Çift kariyer yetkinliklerinin millilik durumu değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçlarına göre ise öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ortaya konmuştur. Sonuç olarak, öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin akademik ve sportif değişkenler açısından farklılık gösterdiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çift kariyer, öğrenci-sporcu, yetkinlik

EXAMINATION OF DUAL CAREER COMPETENCE PERCEPTIONS OF STUDENT-ATHLETES' IN ACADEMIC AND SPORTIVE VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate student-athletes' perceptions of having, importance and need for dual career competence within the framework of academic and sportive variables. A total of 609 ($M_{age} = 19.92 \pm 1.42$) student-athletes including 300 women ($M_{age} = 19.83 \pm 1.43$), 309 men ($M_{age} = 20.01 \pm 1.41$) voluntarily participated in the study. “Personal Information Form”, “Dual Career Competency Questionnaire for Athletes” were administered to participants. According to the results of the independent samples t-test analysis obtained from the comparison of dual career competencies according to university type, there is significant difference in the perceptions of student-athletes about finding dual career competencies important in dual career management and social intelligence and adaptation subscales, and in their perceptions about the need to develop dual career competencies in dual career management, emotional awareness and social intelligence and adaptation subscales. According to the results of the analyses obtained from the comparison of dual career competencies according to the scholarship status variable, there was statistically significant difference in all of the student-athletes' perceptions of having dual career competencies and in the subscales of dual career management, career planning, social intelligence and adaptation in their perceptions of the need to develop dual career competencies. According to the results of the analyses obtained from the comparison of dual career competencies according to the nationality status variable, it was revealed

¹ Haliç Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.

*Sorumlu Yazar: duygukaradag@halic.edu.tr

that there was statistically significant difference in the dual career management, career planning, social intelligence and adaptation subscales of student-athletes' perceptions of finding dual career competencies important. As a result, it was revealed that dual career competencies of student-athletes differed in terms of academic and sportive variables.

Keywords: dual career, student-athlete, competency

1. GİRİŞ

Spor kariyeri, başlangıç aşamasından emekliliğe kadar birçok aşamadan oluşan, belli geçiş dönemleri ile karakterize edilen ve sporcunun kendini maksimum performans elde etmeye adanmış uzun vadeli bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Wylleman, Theeboom ve Lavallee, 2004). Spor kariyeri ile birlikte, sporcuların kariyer gelişiminde çeşitli alanlar (psikolojik, psikososyal, akademik/mesleki, finansal ve yasal) arasında da devam eden bir etkileşim söz konusudur (Kegelaers, Theeboom, Defruyt, Praet, Stambulova, Torregrossa, Kenttä ve De Brandt, 2022). Bu etkileşime dayalı olarak çift kariyer, sporcuların sadece atletik kariyerlerine değil aynı zamanda eğitim ve istihdam gibi hayatın atletik olmayan bileşenlerine de odaklanan atletik kariyer ile akademik veya mesleki kariyeri birleştirdiği bir süreci ifade etmektedir (Wylleman, 2019). Alan yazın incelendiğinde çift kariyer sürecinin; finansal güvenlik, çoklu kimlik gelişimi, spor kariyeri sonrası istihdam edilebilirliği artırma, yaşam stresini azaltma, olumlu sosyalleşme ortamları, iyi bir emeklilik planlaması ve uzun süreli spor kariyeri gibi birçok faydası ortaya konmuştur (Aquilina, 2013; Petitpas, Brewer ve Van Raalte, 2009; Tekavc, Wylleman ve Ceciç Erpič, 2015; Torregrossa, Ramis, Pallarés, Azócar ve Selva, 2015). Bu faydaların yanı sıra çift kariyer, öğrenci- sporcular için spor ve eğitim olmak üzere son derece katı ve mümkün olan en yüksek düzeyde bağlılık ve kaynak yatırımı ile güçlü bir odaklanmayı gerektirmektedir. Bu gereklilik ile sporcuların, atletik kariyerleri uğruna akademik kariyerlerini ihmal etmeleri veya atletik ve akademik kariyerleri arasındaki uyumsuzluklar nedeniyle sporu bırakmaları araştırmacılar, uygulayıcılar ve politika yapıcıların dikkatini çekmiştir. Öğrenciler akademik zorluklar, eğitim kurumuna uyum sağlama ve aidiyet duygusu oluşturma gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalırken (Bueno, Velasquez, Deil-Armen ve Jones, 2022), sporcular ise rekabete ayak uydurmak ve/veya performans kaygısı ve spor yaralanmaları ile uğraşmak zorundadır (Williams ve MacNamara, 2022). Bu bağlamda çift kariyer sürecinde öğrenci-sporcular, her iki alanın gereklilikleri ile karşı karşıya kalma gibi bir durum deneyimlemektedirler (De Knop, Wylleman, Van Hoecke, De Martelaer ve Bollaert, 1999). Bu doğrultuda özellikle öğrenci-sporcuları atletik kariyerleri boyunca kendi ilgi alanlarına karşılık gelen ve atletik kariyerlerinin sona ermesinden sonra mesleki bağlamda onlara fırsatlar yaratacak, sportif ve akademik ortamın gereklilikleri ve bunun yanı sıra kişisel yaşamları arasında en uygun dengeyi bulmalarını sağlayacak bazı becerilere ihtiyaçları olduğu ortaya konmuştur (Christensen ve Sørensen, 2009; Cosh ve Tully, 2014; Stambulova, Engström, Franck, Linnér ve Lindahl, 2015; Wylleman ve Rosier, 2016). Çift kariyer yetkinlikleri olarak ifade edilen bu beceriler, sporcuların akademik ve spor kariyerlerini dengelemelerine, çift kariyer sürecine daha kolay uyum sağlamalarına, her iki alanın çok düzeyli talepleriyle başa çıkmalarına ve başarılı bir çift kariyer deneyimleme algısına sahip olmalarına olanak tanıyan beceri, tutum ve bilgi olarak tanımlanmaktadır (Wylleman, De Brandt ve Defruyt, 2017). Çift kariyer yetkinlikleri çift kariyer yönetimi, kariyer planlama,

duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyum olmak üzere dört temel boyutta ele alınmaktadır (De Brandt, Wylleman, Torregrossa, Schipper-Van Veldhoven, Minelli, Defruyt ve De Knop, 2018). Çift kariyer yönetimi yetkinliği, spor ve akademik kariyerin içerdiği gereksinimleri dengeleme ve bunlara bağlı kalma yeteneğini ifade ederken; kariyer planlama yeteneği çift kariyer için planlama alışkanlıklarını ve bu süreçte oluşabilecek beklenmedik durumlar için sahip olunan esneklik yeteneğini ifade etmektedir. Duygusal farkındalık yetkinliği ise öğrenci-sporcuların çift kariyere dair problem, baskı ve duyguları kontrol etme, düzenleme ve başa çıkma becerilerini yansıtırken; sosyal zekâ ve uyum yetkinliği kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı oluşturmak için gerekli olan becerileri yansıtmaktadır (De Brandt, Wylleman, Torregrossa, Schipper-Van Veldhoven, Minelli, Defruyt ve De Knop, 2018).

Son yıllarda egzersiz ve spor psikolojisi alan yazınında yapılan çift kariyer ile ilgili araştırmalar incelendiğinde spor kariyerinin, farklı rekabet seviyelerini (bölgesel, ulusal veya uluslararası) kapsayan kariyer yörüngelerinden oluştuğu (Stambulova ve Alfermann, 2009; Stambulova, Alfermann, Statler ve Côté, 2009); bu süreçte her spor kariyeri basamağının getirdiği farklı talepler söz konusu olduğu ortaya konmuştur. Birçok araştırmacı söz konusu talepleri, rekabet düzeyi ve spor türü açısından ele almıştır. Örneğin; De Subijana, Barriopedro ve Conde (2015) milli bir sporcu olmanın çeşitli ekonomik desteklerden ve burslardan yararlanmayı kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu aynı zamanda medyanın ilgisi, burs ve maddi yardım olanaklarının farklılaşabildiğini dolayısıyla bu unsurların çift kariyer sürecini kolaylaştırdığını ortaya koymuşlardır. Baron-Thiene ve Alfermann (2015) ise çift kariyer sürecinin getirdiği talepleri spor türüne göre ele almış bireysel ve takım sporları ile ilgilenen toplam 125 sporcu ile boylamsal bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bulgular, çift kariyer süresince bireysel spor ile ilgilenen sporcuların takım sporlarına katılanlara kıyasla sporu bırakma oranlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka çalışmada sporu en az 1 yıl önce bırakmış olan 410 eski sporcu (185 bireysel- 225 takım) üzerinde bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spor kariyerleri ile emeklilik durumlarını karşılaştırılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular takım sporu ile ilgilenen sporcuların spor kariyerinin, bireysel sporcularınkinden daha uzun olduğunu ortaya koyarken; takım sporları sporcularının birçoğunun emeklilik geçişlerinde yüksek öğrenimi tamamladıkları ve bireysel sporculara göre emeklilik geçişini daha sıkı planladıkları dolayısıyla çift kariyer süreçlerini daha iyi yönettikleri ortaya konmuştur (De Subijana, Ramos, Garcia ve Chamorro, 2020). Purdy, Eitzen ve Hufnagel (2017) ise özellikle burslu sporcular ve maaş alan sporcuların daha zayıf bir çift kariyer performansına sahip olduklarını ortaya koymuştur (Purdy ve ark., 2017). Bu araştırmalar çift kariyer sürecini akademik ve sportif bazı değişkenler açısından ele alsa da çift kariyerin zorlu taleplerine yanıt vermek için gerekli olan yetkinlikler açısından incelememektedir. Çift kariyerin kendine özgü zorluk ve taleplerini karşılamak gerekli olan yetkinliklerin ise; cinsiyet (De Brandt ve ark., 2018; Karadağ ve Aşçı, 2023) ve spor deneyimi (Karadağ ve Aşçı, 2023) gibi demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda De Brandt, Wylleman, Torregrossa, Defruyt ve Van Rossem (2017) kadın sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ve sosyal zekâ ve uyum puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğunu ortaya koyarken; Karadağ ve Aşçı (2023) ise adolesan sporcular üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında kız ve erkek

sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zekâ ve uyum yetkinlik algıları puanlarında anlamlı bir farklılık gözlenmezken; erkek sporcuların duygusal farkındalık yetkinlik algıları puanları, kız sporcuların puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Aynı çalışmada Karadağ ve Aşçı (2023), spor deneyimi 2-6 yıl ile 7 yıl ve üzeri olan sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zekâ ve uyum, duygusal farkındalık yetkinlik algıları puanlarında anlamlı bir farklılık gözlenmediğini ortaya koymuştur. Alan yazın incelendiğinde çift kariyer yetkinliklerini akademik ve sportif değişkenler kapsamında ele alınan araştırılmaya rastlanılmaması bu çalışmaya yön vermiştir. Bu amaçla öğrenci-sporcuların üniversite türleri ve bursluluk durumları bu çalışmanın akademik; spor türleri ve millilik durumları ise sportif değişkenleri olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın örnekleme olasılıksız örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmaya 18-25 yaş arası en az 3 yıl spor deneyimine sahip, 300 kadın ($\bar{X}_{yaş} = 19.83 \pm 1.43$) ve 309 erkek ($\bar{X}_{yaş} = 20.01 \pm 1.41$) olmak üzere 609 ($\bar{X}_{yaş} = 19.92 \pm 1.42$) öğrenci-sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya 23 farklı spor branşından (basketbol, voleybol, futbol, yüzme, tenis, atletizm, vd.) olmak üzere, ulusal ve uluslararası düzeyde mücadele eden ve üniversitelerin spor bilimleri fakülteleri ya da beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören sporcular katılmıştır. Öğrenci-sporcuların spor deneyimi ortalaması 9.03 ± 3.88 yıldır. Katılımcıların %39,6'sı milli sporcu olup; %52,5'i vakıf üniversitesinde öğrenim görmektedir. Ayrıca katılımcıların %58,6'sı herhangi bir eğitim bursu ile desteklenmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrenci-sporcuların sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile Kişisel Bilgi Formu; çift kariyer yetkinlik algılarını belirlemek amacıyla Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, spor dalı, millilik durumları, okul türleri ve burs durumları gibi demografik bilgilerini içeren sorulardan oluşan ve araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği: Sporcuların spor ve akademik eğitimini başarılı bir şekilde birleştirmesi için gereken yetkinliklerini değerlendirmek amacıyla De Brandt ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen ölçek Karadağ ve Aşçı (2021) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, duygusal farkındalık, sosyal zekâ ve uyum olmak üzere 4 alt boyuttan oluşan ölçek; 29 madde ve 5li likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Ölçek maddeleri aynı olan, sporcuların çift kariyer yetkinliğine sahip olma algıları (Hiç Sahip Değilim=1; Çok Sahibim=5) ve çift kariyer yetkinliklerinin onlar için ne kadar önemli (Önemsiz=1; Çok Önemli=5) olduğunun 5'li likert tipinde değerlendirildiği iki form bulunmaktadır. Algılanan Yetkinlik Formu'nda yer alan maddelere ait iç tutarlık

katsayısı 0.96 (kariyer planlama) ile 0.98 (çift kariyer yönetimi, duygusal farkındalık) arasında; Algılanan Önem Formu'nda yer alan maddelere ait iç tutarlık katsayısı ise 0.95 (kariyer planlama) ile 0.98 (duygusal farkındalık) arasında değişmektedir. Sporcuların çift kariyer yetkinliklerini geliştirme ihtiyacı algısı, çift kariyer verilen önem algısı ile sahip olma algısı arasındaki farktan elde edilmiştir (De Brandt ve ark., 2018)

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın yapılabilmesi için Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik kurul onayı (31.10.2023-221) alınmıştır. Verilerin toplanması sürecinde araştırmaya katılan öğrenci-sporculara araştırmanın amacına dair bilgilendirme yapılarak, gönüllü katılımlarına ilişkin onayları alınmıştır. Verilerin toplanmasında katılımcılara anketler elden dağıtılarak ve yüz yüze uygulanmıştır. Katılımcılar tarafından ölçeklerin tamamlanması yaklaşık 15 dk. sürmüştür. Ayrıca çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımlı örneklerde t-testi ve bağımsız örneklerde t-test analizi kullanılmıştır. Bağımlı Örneklerde t-testi sporcuların çift kariyer yetkinliklerini geliştirmeye yönelik algılanan ihtiyaçlarının (önem ve sahip olma formları arasındaki farktan) belirlenmesi; Bağımsız örneklerde t-test; sporcuların akademik (üniversite türü, burs durumu) ve sportif (millilik durumu, spor türü) gibi değişkenlere göre çift kariyer yetkinlik algıları arasındaki farkı test etmek amacı ile kullanılmıştır.

Verilerin analizine geçilmeden önce ilk olarak veri setindeki hatalı veriler incelenerek, gerekli kontroller sağlanmıştır. Veri setine ilişkin normal dağılım durumu veya analiz sonuçlarını etkilemesi muhtemel durumlardan kaçınmak için veri setindeki kayıp ve boş veriler incelenmiş; %5 altında olan kayıp değerlere ise aritmetik ortalama (series mean) ile değer belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu bağlamda yapılan Kayıp Veri Analizi (Missing Value Analysis) sonucunda, veri setinde belirlenen %0.04 oranındaki kayıp değerlere, aritmetik ortalama (series mean) yöntemi ile değer atanmıştır. Sonraki adımda çok değişkenli analizlerde normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı ve veri setindeki uç değerler Mahalanobis uzaklık değerleri yardımıyla incelenmiş ve veri setinde 16 uç değer bulunmuştur.

Bir sonraki adımda verilerin normal dağılıp dağılmadığı; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi betimsel istatistikler üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan analizler sonucunda değişkenlere ait çarpıklık katsayısı -1.17 ile -0.50 aralığında; basıklık katsayısının ise -0.23 ile 1.21 aralığında olduğu görülmüştür. Ortalama değerler, Mod ve Medyan değerleri incelendiğinde ise, çalışmada ele alınan tüm bağımlı değişkenler için birbirine yakın olduğu ortaya konmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Ön Analizler

Ön analizler kapsamında verilerin normal dağılıp dağılmadığı; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi betimsel istatistiklerle incelenmiştir (Kline, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2013). Elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. Her bir formdan elde edilen aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık katsayısı ve basıklık katsayısı değerleri

Sahip Olma	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Mod	Medyan
Çift Kariyer Yönetimi	3.85	0.60	-0.29	-0.23	4.00	3.90
Kariyer Planlama	3.74	0.67	-0.24	-0.18	4.00	3.80
Duygusal Farkındalık	3.76	0.70	-0.39	-0.22	4.14	3.85
Sosyal Zekâ ve Uyum	3.96	0.62	-0.53	-0.10	4.14	4.00
Önem						
Çift Kariyer Yönetimi	4.31	0.51	-0.98	0.92	4.40	4.40
Kariyer Planlama	4.22	0.58	-0.74	0.13	4.40	4.40
Duygusal Farkındalık	4.37	0.56	-1.17	1.21	5.00	4.57
Sosyal Zekâ ve Uyum	4.34	0.57	-0.98	0.72	5.00	4.42
İhtiyaç						
Çift Kariyer Yönetimi	0.46	0.53	0.40	0.31	0.00	0.40
Kariyer Planlama	0.47	0.62	0.24	0.54	0.00	0.40
Duygusal Farkındalık	0.61	0.63	0.35	-0.02	0.00	0.57
Sosyal Zekâ ve Uyum	0.38	0.53	0.50	0.67	0.00	0.28

Değişkenlere ait basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde, çarpıklık katsayısı -1.17 ile -0.50 aralığında; basıklık katsayısı -0.23 ile 1.21 aralığındadır. Ortalama değerler, Mod ve Medyan değerleri incelendiğinde ise, çalışmada ele alınan tüm bağımlı değişkenler için birbirine yakın olduğu ortaya konmuştur.

3.2. Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının akademik değişkenlere göre karşılaştırılması

Öğrenci- sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının, araştırmada akademik değişkenler olarak belirlenen üniversite türü ile burs durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklem t-test analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrenci- sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının akademik değişkenlere göre karşılaştırılması

	Üniversite Türü				Burs Durumu							
	Vakıf n=320		Devlet n=289		Burslu n=357		Burssuz n=252		t	p		
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss				
Sahip Olma	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	3.86 ± 0.59		3.84 ± 0.62		0.36	0.71	3.91 ± 0.60		3.76 ± 0.60		3.11	0.00**
Kariyer Planlama	3.75 ± 0.66		3.74 ± 0.67		0.17	0.86	3.82 ± 0.65		3.64 ± 0.67		3.25	0.00**
Duygusal Farkındalık	3.79 ± 0.68		3.72 ± 0.72		1.13	0.25	3.81 ± 0.70		3.68 ± 0.69		2.20	0.02*
Sosyal Zekâ ve Uyum	3.97 ± 0.64		3.95 ± 0.60		0.41	0.67	4.00 ± 0.62		3.90 ± 0.61		2.11	0.03*
Önem	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	4.27 ± 0.51		4.36 ± 0.50		-1.97	0.04*	4.31 ± 0.53		4.32 ± 0.48		-0.26	0.79
Kariyer Planlama	4.19 ± 0.56		4.25 ± 0.61		-1.23	0.21	4.20 ± 0.59		4.25 ± 0.58		-1.07	0.28
Duygusal Farkındalık	4.33 ± 0.58		4.42 ± 0.53		-1.89	0.06	4.38 ± 0.55		4.36 ± 0.56		0.42	0.67
Sosyal Zekâ ve Uyum	4.30 ± 0.59		4.40 ± 0.55		-2.10	0.03*	4.34 ± 0.58		4.35 ± 0.56		-0.18	0.85
İhtiyaç	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	0.41 ± 0.62		0.51 ± 0.62		-1.98	0.04*	0.39 ± 0.59		0.55 ± 0.64		-3.25	0.00**
Kariyer Planlama	0.44 ± 0.74		0.51 ± 0.69		-1.20	0.22	0.37 ± 0.69		0.60 ± 0.73		-3.89	0.00**

Duygusal Farkındalık	0.54 ± 0.79	0.69 ± 0.77	-2.35	0.01*	0.57 ± 0.74	0.67 ± 0.85	-1.65	0.03*
Sosyal Zekâ ve Uyum	0.32 ± 0.67	0.44 ± 0.60	-2.29	0.02*	0.33 ± 0.60	0.45 ± 0.69	-2.21	0.02*

* $p < .05$, ** $p < .01$

Öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin üniversite türü değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklemelerde t test analizi sonuçlarına göre (Tablo 2); vakıf ve devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarında anlamlı bir fark yok iken ($p > 0.05$); çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında çift kariyer yönetimi ($t_{(607)} = -1.97$; $p < 0.05$) ile sosyal zekâ ve uyum ($t_{(607)} = -2.10$; $p < 0.05$) alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 4.36 \pm 0.50$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 4.40 \pm 0.55$) alt boyutlarının puan ortalamaları, vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 4.27 \pm 0.51$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 4.30 \pm 0.59$) puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Öte yandan devlet ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarına göre kariyer planlama ve duygusal farkındalık yetkinlik puanlarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur ($p > 0.05$). Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında ise vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi, ($t_{(607)} = -1.98$; $p < 0.05$), duygusal farkındalık ($t_{(607)} = -2.35$; $p < 0.05$) ile sosyal zekâ ve uyum ($t_{(607)} = -2.29$; $p < 0.05$) alt boyutlarının puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 0.51 \pm 0.62$), duygusal farkındalık ($\bar{X} = 0.69 \pm 0.77$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 0.44 \pm 0.60$) puan ortalamaları vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 0.41 \pm 0.62$), duygusal farkındalık ($\bar{X} = 0.54 \pm 0.79$) ve sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 0.32 \pm 0.67$) puan ortalamalarından yüksek bulunurken; kariyer planlama alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur ($p > 0.05$).

Öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin burs durumları değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklemelerde t test analizi sonuçlarına göre (Tablo 2); herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarında çift kariyer yönetimi ($t_{(607)} = 3.11$; $p < 0.01$), kariyer planlama ($t_{(606)} = 3.25$; $p < 0.01$), duygusal farkındalık ($t_{(607)} = 2.20$; $p < 0.05$) ile sosyal zekâ ve uyum ($t_{(607)} = 2.11$; $p < 0.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Herhangi bir eğitim bursu olan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 3.91 \pm 0.60$), kariyer planlama ($\bar{X} = 3.82 \pm 0.65$), duygusal farkındalık ($\bar{X} = 3.81 \pm 0.70$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 4.00 \pm 0.62$) puan ortalamaları herhangi bir eğitim bursu olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 3.76 \pm 0.60$), kariyer planlama ($\bar{X} = 3.64 \pm 0.67$), duygusal farkındalık ($\bar{X} = 3.68 \pm 0.69$) ile

sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X}=3.90\pm 0.61$) puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Elde edilen analiz sonuçlarına göre herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur ($p>0.05$). Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında ise herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi, ($t_{(607)} = -3.25$; $p<0.01$), kariyer planlama ($t_{(606)} = -3.89$; $p<0.01$), duygusal farkındalık ($t_{(607)} = -1.65$; $p<0.05$) ile sosyal zekâ ve uyum ($t_{(607)} = -2.21$; $p<0.05$) alt boyutlarının puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Herhangi bir eğitim bursu olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X}=0.55\pm 0.64$), kariyer planlama ($\bar{X}=0.60\pm 0.73$), duygusal farkındalık ($\bar{X}=0.67\pm 0.85$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X}=0.45\pm 0.69$) puan ortalamaları herhangi bir eğitim bursu olan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X}=0.39\pm 0.59$), kariyer planlama ($\bar{X}=0.37\pm 0.69$), duygusal farkındalık ($\bar{X}=0.57\pm 0.74$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X}=0.33\pm 0.60$) puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

3.3. Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının sportif değişkenlere göre karşılaştırılması

Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının, araştırmada sportif değişkenler olarak belirlenen millilik durumu ile spor türü değişkenlerine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklem t-test analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının sportif değişkenlere göre karşılaştırılması

	Millilik Durumu				Spor Türü							
	Milli n=258		Milli Değil n=351		Bireysel n=296		Takım n=313		t	p		
Sahip Olma	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss				
Çift Kariyer Yönetimi	3.83	± 0.60	3.87	± 0.61	-0.72	0.46	3.88	± 0.60	3.82	± 0.60	1.19	0.23
Kariyer Planlama	3.73	± 0.67	3.75	± 0.67	-0,37	0.70	3.78	± 0.70	3.71	± 0.64	1.38	0.16
Duygusal Farkındalık	3.78	± 0.68	3.74	± 0.71	0.59	0.55	3.79	± 0.71	3.73	± 0.69	0.91	0.36
Sosyal Zekâ ve Uyum	3.94	± 0.60	3.97	± 0.63	-0.67	0.49	3.98	± 0.60	3.94	± 0.63	0.74	0.45

Önem	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	4.24 ± 0.50		4.37 ± 0.51		-3.14	0.00**	4.33 ± 0.50		4.30 ± 0.52		0.76	0.44
Kariyer Planlama	4.16 ± 0.57		4.27 ± 0.59		-2.30	0.02*	4.25 ± 0.56		4.19 ± 0.61		1.21	0.22
Duygusal Farkındalık	4.32 ± 0.56		4.41 ± 0.56		-1.86	0.06	4.39 ± 0.53		4.36 ± 0.58		0.60	0.54
Sosyal Zekâ ve Uyum	4.27 ± 0.58		4.40 ± 0.56		-2.89	0.00**	4.36 ± 0.54		4.33 ± 0.60		0.74	0.45
İhtiyaç	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	0.40 ± 0.64		0.50 ± 0.61		-1.85	0.06	0.44 ± 0.62		0.47 ± 0.62		-0.53	0.59
Kariyer Planlama	0.42 ± 0.71		0.51 ± 0.72		-1.56	0.11	0.46 ± 0.69		0.48 ± 0.74		-0.33	0.74
Duygusal Farkındalık	0.54 ± 0.78		0.66 ± 0.79		-1.85	0.06	0.60 ± 0.76		0.62 ± 0.81		-0.37	0.70
Sosyal Zekâ ve Uyum	0.32 ± 0.63		0.42 ± 0.65		-1.92	0.06	0.38 ± 0.62		0.38 ± 0.66		-0.05	0.95

* $p < .05$, ** $p < .01$

Öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin millilik durumuna göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklerde t test analizi sonuçlarına göre (Tablo 3); milli olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve çift kariyer yetkinliklerini geliştirme algılarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). Elde edilen analiz bulgularına göre öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında ise çift kariyer yönetimi ($t_{(607)} = -3.14$; $p < 0.01$), kariyer planlama ($t_{(607)} = -2.30$; $p < 0.05$) ile sosyal zekâ ve uyum ($t_{(607)} = -2.89$; $p < 0.01$) alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken; duygusal farkındalık alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur ($p > 0.05$). Milli olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 4.37 \pm 0.51$), kariyer planlama ($\bar{X} = 4.27 \pm 0.59$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 4.40 \pm 0.56$) puan ortalamaları milli olan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi ($\bar{X} = 4.24 \pm 0.50$), kariyer planlama ($\bar{X} = 4.16 \pm 0.57$) ile sosyal zekâ ve uyum ($\bar{X} = 4.27 \pm 0.58$) puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin spor türü değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklerde t test analizi sonuçlarına göre (Tablo 3); bireysel ve takım sporları ile uğraşan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma, çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma ve geliştirme ihtiyaçları algılarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur ($p > 0.05$).

4. TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliğine sahip olma, önem ve ihtiyaç algılarını akademik (üniversite türleri, bursluluk durumları) ve sportif değişkenler (spor türleri, millilik durumları) çerçevesinde incelemektir.

Araştırmanın amacı kapsamında, öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının akademik değişkenler olan üniversite türü ve bursluluk durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çift kariyer yetkinlik algılarının üniversite türüne göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular ile vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bulgular, araştırmaya katılan vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarının benzer olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir ifadeyle sporcular ister vakıf üniversitesinde isterse devlet üniversitesinde öğrenim görsün çift kariyerin getirdiği zorlu koşullara karşı sahip oldukları yetkinlik algıları benzer düzeydedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, ülkemizde vakıf ve devlet olmak üzere sporcuların kayıtlı oldukları yükseköğretim programlarının benzerliği ile açıklanabilir. Öte yandan araştırmaya katılan öğrenci-sporcuların yaş ortalamaları ve spor deneyimleri ortalamaları dikkate alındığında çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algısının, ülkemizde zorunlu eğitim kapsamında olan ilk ve ortaöğretim düzeyinde kazanıldığı ifade edilebilir. Ayrıca araştırmada ortaya konulan bu bulgu, öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algılarının üniversite türünden etkilenmediğini ya da üniversite türünden bağımsız olarak geliştiğini göstermektedir. Öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında ise çift kariyer yönetimi ile sosyal zekâ ve uyum alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu; kariyer planlama ve duygusal farkındalık yetkinlik puanlarında ise anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Bulgular, devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi ile sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerini önemli bulma algılarının vakıf üniversitelerinde öğrenim gören sporculardan yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcular, spor ve akademik kariyerin içerdiği gereksinimleri dengeleme ve bunlara bağlı kalma ile kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı oluşturmak için gerekli olan kişilerarası destek arayışını yansıtan çift kariyer yetkinlikleri vakıf üniversitelerinde öğrenim gören sporculardan daha önemli bulmaktadırlar. Elde edilen bu bulgu Meyer (2019) tarafından gerçekleştirilen ve çift kariyer sürecinde özel (vakıf) üniversitelerinde öğrenim gören sporcuların ders gereklilikleri dışında da özel olarak desteklendiklerini ortaya koydukları niteliksel araştırma ile desteklenebilir. Bu bağlamda devlet üniversitelerinde öğrenim gören sporcular için, çift kariyere özgü farklı bir uygulaması olmayan devlet üniversitelerinde öğrenim görüyor olmaları çift kariyeri dengeleme ve kolaylaştırıcı çift kariyer ortamı oluşturmak için gerekli olan yetkinlikleri daha önemli buldukları varsayılabilir. Kariyer planlama ve duygusal farkındalık yetkinlik puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığına dair bulgu ise mevcut çalışmanın örneklem grubunun spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören sporculardan oluşması ile açıklanabilir. Bu bağlamda sporcular üniversitelerin ilgili bölümlerini tercih ederken kariyer planları ve bunla ilgili zorluklarla nasıl baş etmeleri gerektiğini zaten referans almış oldukları için, bu yetkinlikler öğrenim sürecinde önemini yitirmiş olabilir. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi, duygusal

farkındalık, sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerini geliştirmelerine dair ihtiyaç algıları puanlarında anlamlı bir farklılık varken; kariyer planlama yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında herhangi bir farklılık olmadığıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi, duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerini geliştirme ihtiyaçlarına dair algıları vakıf üniversitesinde öğrenim gören sporculardan yüksek bulunmuştur. Diğer bir deyişle devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcuların; çift kariyerin gereksinimlerini dengeleme, bu süreçte dair baskı ve problemlerle başa çıkma ile kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı için kişilerarası iletişim ihtiyaçları vakıf üniversitelerinde öğrenim gören sporculara göre daha yüksektir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu, Huml, Hancock ve Bergman (2014) tarafından, devlet üniversitelerine devam eden sporcuların, vakıf üniversitelere devam eden sporculara göre daha kısıtlayıcı bir çift kariyer ortamı deneyimi yaşadıklarını ortaya koydukları araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan bu bulgu vakıf üniversitelerinin, bir marka imajı oluşturmaya yönelik etkinliklerinden kaynaklı olarak, başarılı ve görünürlüğü yüksek sporcuları, öğrenci kadrolarına dahil etmek için çift kariyere yönelik talepleri karşılama konusunda öğrenci-sporculara daha destekleyici bir tutum ortaya koymaları ile açıklanabilir (Judson, Gorchels ve Aurand, 2006). Kariyer planlama yetkinliğinde ise üniversite türüne göre anlamlı bir farklılık olması, araştırmaya dahil olan öğrenci-sporcuların büyük oranının (%68) üniversitelerin ilk sınıflarında olmalarından kaynaklanabilir. Bu durum sporcuların, çift kariyer için planlama alışkanlıkları ve bu süreçte oluşabilecek beklenmedik durumlar için sahip olunan esneklik yeteneğini ortaya koyacakları bir deneyimi henüz yaşamamış olabilecekleri ile açıklanabilir.

Araştırma kapsamında üniversite türünün yanı sıra bir diğer akademik değişken olan eğitim bursu durumlarına göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçlarında ise, herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve bu yetkinlikleri geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, duygusal farkındalık, ile sosyal zekâ ve uyum olmak üzere tüm çift kariyer yetkinlik puanlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Herhangi bir eğitim bursu olan öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma algıları, herhangi bir bursu olmayan öğrenci-sporcuların puan algılarından yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra herhangi bir eğitim bursu olmayan sporcuların, bursu olan sporculara göre çift kariyer yetkililiklerinin tamamını geliştirmeye dair daha fazla ihtiyaç algıladıkları ortaya konmuştur. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bu bulgu Le Crom, Warren, Clark, Marolla ve Gerber (2009) tarafından ortaya konulan ve eğitim bursunun, çift kariyer sürecini sürdürmenin önemli bir göstergesi olduğunu belirttikleri araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Bu araştırmanın yanı sıra Rubin ve Rosser (2014), herhangi bir akademik bursa sahip olan sporcuların not ortalamalarının bursu olmayan sporculara göre daha yüksek olduğu ve burs ile desteklenmeyen sporcuların ise mezun olmak için daha fazla zamana ihtiyaçları olduğu ortaya konmuştur. Bu bulgu araştırmamızda elde edilen eğitim bursunun akademik ve sportif olmak üzere her iki alanın gerekliliklerine dair kendilerini yeterli hissetmelerinin belirleyici olduğunu desteklemektedir. Bunun yanı sıra mevcut araştırmada herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Bu bulgu

öğrenci-sporcular için, çift kariyer sürecinde herhangi bir eğitim bursundan ziyade atletik burs, sponsorlar, kulüp ödenekleri (maaş, prim, vb.) gibi daha çok sportif performansa dayalı finansal olanakların daha önemli olduğu varsayımı ile açıklanabilir.

Araştırmanın diğer bir amacı kapsamında, öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algıları sportif değişkenler olan millilik durumu ve spor türü gibi demografik özellikler kapsamında incelenmiştir. Öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin millilik durumuna göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçları, milli olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve çift kariyer yetkinliklerini geliştirme algılarında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmadan elde edilen bu bulgu, Houston, Carter ve Smither'in (1997) sporcuların son derece rekabetçi olmaları ile hem spor ve akademik bağlamda hem de kişilerarası düzeyde yeterli olma güdülerine dair görüşleri ile açıklanabilir. Başka bir ifadeyle sporcular ilgilendikleri branşın hangi düzeyinde olurlarsa olsunlar, yaşamın her alanında 'iyi performans sergilemek' isteyebilirler. Öte yandan araştırmada elde edilen bulgu, sporun düzeyinden bağımsız olarak, sporcuların her iki alanın zorlu talepleri ile karşı karşıya kaldığı ve çift kariyer yetkinliklerine dair ihtiyaç algılarının benzer olduğu söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde mevcut araştırma bulguları ile tutarsızlık gösteren sonuçlar da bulunmaktadır. Örneğin; De Subijana, Barriopedro ve Conde (2015) milli sporcu olmanın çeşitli ekonomik desteklerden ve burslardan yararlanmayı kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu aynı zamanda medyanın ilgisi, burs ve maddi yardım olanaklarının diğer sporculara göre daha avantajlı olduğunu dolayısıyla çift kariyer yetkinliklerini geliştirmeye dair ihtiyaç algılarının, milli olmayan sporculara göre daha düşük düzeyde olduğunu ortaya koymuşlardır. Alman Olimpik/Paralimpik sporcular ile aday Olimpik/Paralimpik kadroda bulunan sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının incelendiği bir diğer araştırmada ise; Hallmann, Breuer ve Mohr (2023) sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve geliştirme algılarında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmamızda ayrıca milli sporcular ile milli olmayan sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ortaya konmuştur. Bulgular milli olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum puan ortalamalarının milli olan öğrenci-sporcuların puan ortalamalarından yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu Van Rens, Ashley ve Steele (2019) tarafından beşi ulusal, üçü uluslararası düzeyde olan toplamda sekiz üniversite öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla gerçekleştirilen araştırma bulguları ile benzerdir. Van Rens ve arkadaşları (2019) katılımcıların uluslararası sporcu olmanın, benlik duygusu için daha önemli olduğunu vurguladıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde İsveçli öğrenci-sporcular üzerinde yapılan bir diğer araştırmada ise Stambulova, Engström, Franck, Linnér ve Lindahl (2015) profesyonel olarak bir branşla uğraşan sporcular için spor kariyerinin daha önemli olduğunu; profesyonel olmayan ya da profesyonel olma ihtimali düşük olan sporcuların ise akademik kariyere yöneliminin daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Alan yazın ile benzerlik göstermeyen bu bulgu milli sporcuların, milli olmayan sporculara göre daha fazla medya ilgisi, burs olanakları ve maddi kaynaklar gibi kolaylaştırıcı çift kariyer unsurlarına sahip olmaları ile açıklanabilir. Dolayısıyla milli olmayan öğrenci-sporcuların spor ve akademik kariyerin

içerdiği gereksinimleri dengeleme, bu gereksinimleri planlama alışkanlıkları ve bu süreçte oluşabilecek beklenmedik durumlar için sahip olunan esneklik ile kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı oluşturmak için gerekli olan yetkinlikler milli olan öğrenci-sporculara göre daha önemli olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra araştırmada milli sporcu olan ve milli sporcu olmayan öğrencilerin çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma algılarına dair duygusal farkındalık puanlarında ise anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada ortaya konulan bu bulgu, öğrenci-sporcuların çift kariyere dair problem, baskı ve duyguları kontrol etme becerilerinin kariyer evrelerinden bağımsız olarak her düzey sporcu için önemli olduğu ile açıklanabilir.

Araştırma kapsamında öğrenci-sporcuların bir diğer sportif değişken olan spor türüne göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçlarında ise bireysel ve takım sporları ile uğraşan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma, çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma ve geliştirme ihtiyaçları algılarında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Alan yazın tarandığında çift kariyer yetkinlikleri ile spor türünün birlikte ele alındığı araştırmalara rastlanılmamaktadır. Ancak çift kariyer süreçlerine dair deneyimlerin, spor türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığının ele alındığı araştırmalar mevcuttur. Örneğin; Baron-Thiene ve Alfermann (2015)'in çift kariyer sürecinin getirdiği talepleri spor türüne göre incelediği ve yaşları 15 ile 19 arasında değişen, toplam 125 sporcu ile gerçekleştirdiği boylamsal bir araştırmada ortaya koyduğu bulgular, çift kariyer süresince bireysel spor ile ilgilenen sporcuların, takım sporları ile ilgilenen sporculara kıyasla sporu bırakma oranlarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bir başka çalışmada ise 410 eski sporcu üzerinde bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spor kariyerleri ile emeklilik durumlarını karşılaştırılması amaçlanmış ve elde edilen bulgular takım sporu ile ilgilenen sporcuların spor kariyerinin, bireysel sporcularinkinden daha uzun olduğunu ortaya koyarken; takım sporları sporcularının bir çoğunun emeklilik geçişlerinde yüksek öğrenimi tamamladıkları ve bireysel sporculara göre emeklilik geçişini daha sıkı planladıkları dolayısıyla çift kariyer süreçlerini daha iyi yönettikleri ortaya konmuştur (De Subijana ve ark., 2020). Alan yazında bulunan her iki araştırmadan hareketle bireysel sporcuların çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve önem algılarının takım sporcularına göre daha düşük düzeyde olduğu; çift kariyer yetkinliklerini geliştirme algılarının ise daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Mevcut araştırma bulguları ile alan yazındaki çalışmaların farklı yaş gruplarındaki öğrenci-sporcular ile emekli sporcular üzerinde gerçekleştirilmiş olması ortaya konan bulguların farklılığını açıklayabilir.

5. SONUÇ

Araştırma sonucunda vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerine sahip olma algıları puanlarında anlamlı bir farklılık gözlenmezken; bu yetkinlikleri önemli bulma algılarında ise devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi ile sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerinin vakıf üniversitelerinde öğrenim gören sporculardan yüksek olduğunu ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra devlet üniversitesinde öğrenim gören sporcuların çift kariyer yönetimi, duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerini

geliştirme ihtiyaçlarına dair algıları vakıf üniversitesinde öğrenim gören sporculardan yüksek bulunmuştur. Araştırma kapsamında ayrıca herhangi bir eğitim bursu olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve bu yetkinlikleri geliştirme ihtiyaçlarına dair algılarında çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, duygusal farkındalık, ile sosyal zekâ ve uyum olmak üzere tüm çift kariyer yetkinlik puanlarında anlamlı bir fark bulunurken; herhangi bir eğitim bursu olmayan sporcuların, bursu olan sporculara göre çift kariyer yetkinliklerinin tamamını geliştirmeye dair daha fazla ihtiyaç algıladıkları ortaya konmuştur. Sportif değişkenler açısından elde edilen bulgular kapsamında ise öğrenci-sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin millilik durumuna göre karşılaştırılmasından elde edilen analiz sonuçları, milli olan ve olmayan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma ve çift kariyer yetkinliklerini geliştirme algılarında anlamlı bir fark olmadığını; milli olmayan öğrenci-sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum puan ortalamalarının ise milli olan öğrenci-sporcuların puan ortalamalarından yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada ayrıca bireysel ve takım sporları ile uğraşan öğrenci-sporcuların; çift kariyer yetkinliklerine sahip olma, çift kariyer yetkinliklerini önemli bulma ve geliştirme ihtiyaçları algılarında anlamlı bir fark olmadığı da belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerine dair algılarının, bütünsel bir perspektif ile akademik ve sportif değişkenler açısından ele alınmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmekle birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Mevcut araştırma, kesitsel olduğundan çift kariyer yetkinliklerine dair algıların değişkenler açısından farklılaştığına dair nedensel bir öngörü sağlamamaktadır. Bu kapsamda gelecek çalışmalarda kesitsel araştırmaların yanı sıra, algılanan yeterlik algılarının altında yatan nedenleri incelemek için bütünsel bir bakış açısı kullanılarak nitel araştırmalar önerilebilir. Ek olarak gelecek araştırmalarda öğrenci-sporcuların üniversitenin farklı sınıfları ile spor kariyerin farklı evrelerinde, çift kariyer yeterlik algılarının gözlemlenebileceği boylamsal çalışmaların yapılması faydalı olacaktır. Çalışmada öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerine dair algıları doğrultusunda, stratejik planlar yapabilmeleri açısından uygulamaya yönelik de bazı öneriler bulunmaktadır. Bunlardan ilki çift kariyere uyum sağlama boyutunda, öğrenci-sporcuların güçlü ya da zayıf çift kariyer yetkinliklerinin belirlenerek, uygun psikolojik danışma ve rehberlik programlarına alınmaları sağlanabilir. Bir diğer öneri ise sporcuların akademik kariyerin her aşaması ile sportif kariyerinin her evresinde farklı talep ve beklentilerinin olabileceği düşünülerek, çift kariyer gelişimlerine ve ihtiyaçlarına duyarlı eğitim içeriklerinin geliştirilmesidir.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından destek alan “Öğrenci-Sporcuların Çift Kariyer Yetkinlik Algılarının Akademik ve Sportif Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı projeden üretilmiştir (Proje no: 1919B012302112). Projeye destek ve katkılarından dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Aquilina D. A. (2013). Study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 374-392.
- Baron-Thiene A., & Alfermann D. (2015). Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—a prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 42-49.
- Bueno, E. H., Velasquez, S. M., Deil-Armen, R., & Jones, C. (2022). "That was the biggest help": The importance of familial support for science, technology, engineering, and math community college students. *Frontiers in Education*, 7 (76), 1-9.
- Christensen, M. K., & Sørensen, J. K. (2009). Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review*, 15(1), 115-133.
- Cosh S., & Tully PJ. (2015). Stressors, coping, and support mechanisms for student athletes combining elite sport and tertiary education: Implications for practice. *The Sport Psychologist*, 29(2), 120-133.
- De Brandt K., Wylleman P., Torregrossa M., Defruyt S. & Van Rossem N. (2017) Student-athletes' perceptions of four dual career competencies. *Revista de Psicología Del Deporte*, 26(4), 28-33.
- De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrosa, M., Schipper-Van Veldhoven, N., Minelli, D., Defruyt, S., & De Knop, P. (2018). Exploring the factor structure of the Dual Career Competency Questionnaire for Athletes in European pupil- and student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1–18.
- De Knop, P., Wylleman, P., Van Hoecke, J., De Martelaer, K., & Bollaert, L. (1999). Sports management - A European approach to the management of the combination of academics and elite-level sport. In S. Bailey (Ed.), *Perspectives – The interdisciplinary series of physical education and sport science*. Vol. 1. School sport and competition. Meyer & Meyer Sport.
- De Subijana C.L, Barriopedro M., & Conde E. (2015). Supporting dual career in Spain: Elite athletes' barriers to study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 57-64.
- De Subijana C.L., Ramos J., Garcia C., & Chamorro J.L. (2020). The employability process of Spanish retired elite athletes: Gender and sport success comparison. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 54-60.
- Hallmann, K., Breuer, C., & Mohr, J. (2023). Elite athletes' perceived dual career competencies and their effectiveness. *European Sport Management Quarterly*, 1-21.
- Houston J. M., Carter D., & Smither R. D. (1997) Competitiveness in elite professional athletes. *Perceptual and Motor Skills*, 84, 1447–1454.
- Huml, M. R., Hancock, M. G., & Bergman, M. J. (2014). Additional support or extravagant cost? Student-athletes' perceptions on athletic academic centers. *Journal of Issues in Intercollegiate Athletics*, 7, 410-430.
- Judson, K. M., Gorchels, L., & Aurand, T. W. (2006). Building a university brand from within: A comparison of coaches' perspectives of internal branding. *Journal of Marketing for Higher Education*, 16(1), 97-114.
- Karadağ, D., & Aşçı, F.H. (2021). "Sporcular için çift kariyer yetkinliği ölçeği" nin Türkçe uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 284-91.
- Karadağ, D., & Aşçı, F. H. (2023). Sporcularda çift kariyer yetkinliği: Bireysel ve durumsal faktörlerin rolü. *Spor Bilimleri Dergisi*, 34(1), 42-58.

Kegelaers, J., Wylleman, P., Defruyt, S., Praet, L., Stambulova, N., Torregrossa, M., Kenttä & De Brandt, K. (2022). The mental health of student-athletes: A systematic scoping review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1-34.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.

Le Crom, C. L., Warren, B. J., Clark, H. T., Marolla, J., & Gerber, P. (2009). Factors contributing to student-athlete retention. *Journal of issues in Intercollegiate Athletics*, 2(1), 2. 14-24.

Meyer, J. A. (2019). *Identity matters: An exploratory, mixed methods case study to examine the influence of athlete and student identity salience on the giving patterns of student-athletes at a highly selective Midwestern private university (Doctoral dissertation, University of Kansas)*.

Petitpas, A. J., Brewer, B. W., & Van Raalte, J. L. (2009). Transitions of the student-athlete: Theoretical, empirical, and practical perspectives. In E. Etzel (Ed.), *Counseling and psychological services for college student-athletes*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Purdy D.A., Eitzen D.S., Hufnagel, R. (1982). Are athletes also students? The educational attainment of college athletes. *Social Problems*, 29(4), 439-448.

Rubin, L. M., & Rosser, V. J. (2014). Comparing division IA scholarship and nonscholarship student-athletes: A discriminant analysis. *Journal of Issues in Intercollegiate Athletics*, 7, 43-64.

Stambulova, N. B., & Alfermann, D. (2009). Putting culture into context: Cultural and cross-cultural perspectives in career development and transition research and practice. *International journal of sport and exercise psychology*, 7(3), 292-308.

Stambulova N., Alfermann D., Statler T., & Côté J. (2009). ISSP Position stand: Career development and transitions of athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7:395-412.

Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 4-14.

Tabachnick B.G., & Fidell L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. Sixth edition. New Jersey: Pearson.

Tekavc J., Wylleman P., & Ceciç Erpič S. (2015). Perceptions of dual career development among elite level swimmers and basketball players. *Psychology of Sport and Exercise*, 21,27-41.

Torregrossa M., Ramis Y., Pallarés S., Azócar F., & Selva C. (2015). Olympic athletes back to retirement: A qualitative longitudinal study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 50-56.

Van Rens, F. E., Ashley, R. A., & Steele, A. R. (2019). Well-being and performance in dual careers: the role of academic and athletic identities. *Sport Psychologist*, 33(1), 42-51.

Williams, G. G., & MacNamara, Á. (2022). Challenge is in the eye of the beholder: Exploring young athlete's experience of challenges on the talent pathway. *Journal of Sports Sciences*, 40(10), 1078-1087.

Wylleman P., Theeboom M., & Lavalley D. (2004). Successful athletic careers. In Spielberg C, (Ed.), *Encyclopedia of applied psychology*. 3rd ed. New York: Elsevier.

Wylleman, P., & Rosier, N. (2016). *Holistic perspective on the development of elite athletes*. In *Sport and exercise psychology research*. Academic Press.

Wylleman, P., De Brandt, K., & Defruyt, S. (2017). *GEES handbook for dual career support providers*.

Wylleman P. A. (2019). Developmental and holistic perspective on transitioning out of elite sport. In Anshel MH (Ed.), *APA handbook of sport and exercise psychology: Vol. 1. Sport psychology*. Washington, DC: American Psychological Association.